

Számvitel III. rész

Dr Gősi Zsuzsanna

Könyvelési alapok

Gazdasági esemény

- A gazdasági esemény olyan beavatkozás, amelynek hatására megváltozik a vállalkozó vagyoni helyzete és jövedelemhelyzete, vagyis valamilyen vagyon mozgás következik be, valamilyen címen változik, alakul az eredmény.
- A gazdasági eseményt gyakran nevezzük gazdasági műveletnek.

Gazdasági műveletek csoportosítása – a társadalmi újratermelési folyamathoz való tartozásuk alapján

- Termelési szakaszba tartozó gazdasági események – költség és ráfordítás felmerülés
- Forgalmi szakaszba tartozó gazdasági események – beszerzés, értékesítés
- Elosztási szakaszba tartozó gazdasági események – munkabér elszámolás, adó

Gazdasági műveletek csoportosítása – a vállalkozás vagyoni és jövedelmi viszonyaira gyakorolt hatások alapján

- Alapvető gazdasági események – csak a mérlegben történik változás, a vállalkozás vagyonában történi változás
- Összetett gazdasági események – a gazdasági művelet hatással van a vállalkozás eredményére

Alapvető gazdasági események

4 fajtája van:

- eszköz körforgás
- forrás körforgás
- tőke bevonás a vállalkozásba
- tőke kivonás a vállalkozásból

Eszköz körforgás

- Lényege: az egyik eszköz ugyanakkora összeggel növekszik, mint amennyivel egy másik eszköz csökken
- A mérlegben kimutatott eszközök átrendeződnek, de a mérleg főösszeg változatlan marad
- Pl.: pénz felvétel bankszámláról, anyag vásárlás készpénzért, értékpapír vásárlás azonnali fizetéssel

Forrás körforgás

- Lényege: az egyik forrás ugyanakkora összeggel csökken, mint egy másik forrás növekszik
- Hatása: a mérleg forrás oldala rendeződik át. A mérleg főösszeg változatlan marad, de a források egyes részei megváltoznak
- Pl.: mérlegszerinti eredmény átvezetése eredménytartalékba, jegyzett tőke felemelése tőketartalékból

Tőke bevonás a vállalkozásba

- Lényege abban áll, hogy egyik eszköz ugyanakkora összeggel növekszik, mint egy forrás (eszköz növekedés = forrás növekedés)
- Hatása: mind az eszközállomány, mind a forrásállomány azonos összeggel kibővül. A vállalkozás vagyona nő, a mérleg főösszeg növekszik
- Pl. Anyagvásárlás szállítóktól (későbbi fizetés), kötvény kibocsátás

Tőke kivonás a vállalkozásból

- Lényege, hogy egy eszköz ugyanakkorra összeggel csökken, mint amivel egy forrás csökken (eszköz csökkenés = forrás csökkenés)
- Hatása: az eszköz állomány és forrás állomány beszűkül, a vállalkozás vagyona csökken, a mérleg főösszege csökken
- Pl. szállító tartozás átutalása, adótartozás átutalása, saját kötvény beváltása

Mintapélda az alapvető gazdasági eseményekre – kiinduló helyzet

Mérleg

Tárgyi eszközök	10 000	Jegyzett tőke	30 000
Anyagok	20 000	Tőketartalék	5 000
Elszámolási betétszámla	10 000	Szállító tartozás	10 000
Pénztár	5 000		
Összesen	45 000	Összesen	45 000

Eszköz körforgás – 2000 Ft értékben anyagot vásárolunk készpénzért

Mérleg

Tárgyi eszközök	10 000	Jegyzett tőke	30 000
Anyagok	22 000	Tőketartalék	5 000
Elszámolási betétszámla	10 000	Szállító tartozás	10 000
Pénztár	3 000		
Összesen	45 000	Összesen	45 000

Forrás körforgás – 3000 Ft-tal emelik a jegyzett tőkét tőketartalékból

Mérleg

Tárgyi eszközök	10 000	Jegyzett tőke	33 000
Anyagok	22 000	Tőketartalék	2 000
Elszámolási betétszámla	10 000	Szállító tartozás	10 000
Pénztár	3 000		
Összesen	45 000	Összesen	45 000

Tőke bevonás a vállalkozásba – 12 000 Ft-ért árut vásárolunk későbbi fizetséssel

Mérleg

Tárgyi eszközök	10 000	Jegyzett tőke	33 000
Anyagok	22 000	Tőketartalék	2 000
Áruk	12 000	Szállító tartozás	22 000
Elszámolási betétszámla	10 000		
Pénztár	3 000		
Összesen	57 000	Összesen	57 000

Tőke kivonás a vállalkozásból – 8000 Ft-ot átutalunk a szállítóknak

Mérleg			
Tárgyi eszközök		Jegyzett tőke	
Anyagok		Tőketartalék	
Áruk		Szállító tartozás	
Elszámolási betétszámla			
Pénztár			
Összesen	49 000	Összesen	49 000

Gyakorló példa – egyszerű gazdasági eseményekre

- Egy vállalkozás a kiinduló helyzetben a következő eszközökkel és forrásokkal rendelkezik: tárgyi eszközök 12 000, pénztár 4 000, elszámolási betétszámla 16 000, jegyzett tőke 10 000, tőketartalék 3 000, szállítói tartozás?
- A következő gazdasági események történnek:
 1. Áruvásárlás készpénzért 2 000 Ft értékben
 2. Jegyzett tőkét csökkentünk 3 000 Ft értékben a tőketartalékkal szemben
 3. Anyagvásárlás későbbi fizetéssel 5 000
 4. Szállítóknak átutalnak 6 000 Ft

Állítsd össze a kiinduló mérleget, majd mind a négy gazdasági esemény hatását mutasd be!

Összetett gazdasági események

- Vállalkozói tevékenységhez közvetlenül kapcsolódó
 - Eredményt javító gazdasági események
 - Eredményt rontó gazdasági események
- Vállalkozói tevékenységhez közvetetten kapcsolódó gazdasági események
 - Bevételekre ható
 - Ráfordításokra ható

Eredményt javító gazdasági események

1. Árbevétel elszámolása – pl. kiszámlázott áru értéke 10 000 Ft (Áfa mentes)

Hatás:

- Vevő növekedés 10 000
- Árbevétel növekedés 10 000

2. Aktivált saját teljesítmény növekedésének elszámolása – pl. saját előállítású szerszám értéke 2000 Ft

Hatás:

- Anyag értéke nő: 2000
- Aktivált saját teljesítmény értéke nő 2000

Eredményt rontó gazdasági események

1. Költségek elszámolása – pl. anyag felhasználás elszámolása

Hatás:

- Anyagköltség nő
- Anyag értéke csökken

2. Aktivált saját teljesítmények csökkenésének elszámolása – késztermék készlet eladása

Hatás:

- Késztermék készlet csökken
- Aktivált saját teljesítmények értéke csökken

Közvetett gazdasági események – bevétel növekedés

- Lehet: egyéb bevétel, pénzügyi műveletek bevétele, rendkívüli bevételek
- Pl. tárgyi eszköz értékesítés bevétele 5000 Ft

Hatása:

- Egyéb bevétel nő 5000
- Elszámolási betétszámla nő 5000

Közvetett gazdasági események – ráfordítás növekedés

- Lehet: egyéb ráfordítás, pénzügyi műveletek ráfordítása, rendkívüli ráfordítások
- Pl. az értékesített tárgyi eszköz könyvszerinti értéke 4000 Ft

Hatása:

Egyéb ráfordítás nő 4000 Ft

Tárgyi eszköz értéke csökken 4000 Ft

Könyvvezetés

- Könyvvezetés alatt azt a tevékenységet értjük, amelynek keretében a gazdasági eseményeket feljegyzik, írásban rögzítik.
- Két részre tagolják:
 - Analitikus könyvelés
 - Szintetikus könyvelés

Analitikus könyvelés

Részletes mennyiségi és értéknylvántartást jelent. Egy gazdasági esemény vagyoni helyzetre, eredmény alakulására gyakorolt hatása gyakran az analitikus nyilvántartások sorozatán keresztül jut el a beszámolóig. Pl. egyéni bérnyilvántartás, anyagok nyilvántartása fajtánként...

A főkönyvi könyvelés

- Összevont, agregált nyilvántartást fejez ki. A főkönyvi könyvelésben már csak értéknilyvántartás történik. Ezt a könyvelést ezért értékkönyvelésnek is nevezzük. Gyakori elnevezése a szintetikus könyvelés.

Számviteli bizonylatok

- Minden olyan külső és belső okmány, amelyet a gazdasági események számviteli nyilvántartása céljára készítettek.

Bizonylatok csoportosítása

1. Kiállításának időpontja

- Elsődleges bizonylatok – gazdasági eseménnyel egy időpontban
- Másodlagos bizonylatok – elsődleges bizonylatok feldolgozása során

2. Készítés előállítás módja szerint

- Kézírással
- Automatikus adatrögzítéssel
- Elektronikus okirat

Bizonylatok csoportosítása

3. A származásuk alapján

- Külső bizonylatok
- Belső bizonylatok

4. Bizonylatokon rögzített esemény tartalma szerint:

- Tárgyi eszközök változásait rögzítő
- Készletváltozást dokumentáló
- Házi pénztár mozgásait rögzítő
- Betétszámlák mozgásait rögzítő

Bizonylatok csoportosítása

5. Kezelésük módja szerint

➤ Szigorú számadású

- ✓ Készpénz kezeléshez kapcsolódó
- ✓ Visszaélésre ad lehetőséget
- ✓ Készpénzfizetési számla
- ✓ Értéke magasabb, mint nyomtatványon szereplő érték

➤ Nem szigorú számadású

- ✓ Vállalkozói döntés szerint pl. tárgyi eszköz nyilvántartó kartonok

Bizonylatok kellékei

- **Tartalmai kellékek**
 - Gazdasági esemény pontos tartalmának leírása
 - Mennyiségi, minőségi és értékbeli adatai
 - Vállalkozás megnevezése
 - Gazdasági esemény időpontja, rögzítése
- **Formai vagy alaki kellékek**
 - Bizonylat megnevezése, sorszámának feltüntetése
 - Javítási szabályok betartása
 - Külső bizonylat esetén a kiállító neve
 - Külföldi bizonylatok esetén a magyar fordítás ...

Bizonylati elv, bizonylati fegyelem

- Bizonylati elv azt a követelményt fejezi ki, hogy minden könyvelési tételnek bizonylaton kell alapulnia.
- Bizonylati fegyelem a könyvelés pontosságára, megbízhatóságára, késedelem mentességére utaló fogalom.

Adótörvényben előírt bizonylatok

- Számla
- Egyszerűsített számla
- Számlát helyettesítő okmány
- Nyugta – költség elszámolásra nem jogosít

Főkönyvi számla

- A főkönyvi számla olyan kétoldalú kimutatás, amely a gazdasági események folyamatos nyilvántartására szolgál
- Főkönyvi könyvelés: az a tevékenység, amelynek során főkönyvi számlákon a gazdasági események feljegyzik. Röviden könyvelésnek nevezzük.

Főkönyvi számlaváz

T	száma, megnevezése	K

- **Főkönyvi számla forgalom:** az egyik oldal összesített adatai,
 - T oldal összesítése T forgalom
 - K oldal összesítése K forgalom
- **Főkönyvi számla egyenlege:** a T forgalom és K forgalom különbsége, lehet:
 - T egyenleg, ha T forgalom nagyobb mint a K forgalom
 - K egyenleg, ha K forgalom nagyobb mint T forgalom

Főkönyvi számlák csoportosítása

- Számlatípusok
 - Eszközszámlák
 - Forrásszámlák
 - Költség, ráfordítás számlák
 - Bevétel számlák
- Egyéb számlák
 - Technikai jellegű számlák
 - Helyesbítő számlák

Eszközszámlák főbb jellemzői

- Nyitó egyenlegük a számla T. oldalára kerül
- A növekedéseket a számla T oldalára kell felvezetni
- A csökkenés a számla K. oldalát érinti
- Záró egyenleg a számla K. oldalára kerül
- Általában T. egyenlegük van
- A mérlegben szereplő eszközöket könyveljük eszköz számlákra pl.: pénztár, anyagok, tárgyeszközök

Forrás számlák főbb jellemzői

- Nyitó egyenlegük a számla K. oldalára kerül
- A forrásban bekövetkezett növekedés a számla K oldalára kerül
- A forrásban bekövetkezett csökkenés a számla T oldalára kerül
- Általában K egyenlegük van
- A zárás a számla T oldalára kerül
- Ilyen például: a jegyzett tőke, a tőketartalék, a szállítók

Költség, ráfordítás számlák sajátosságai

- Nyitó és záró egyenlege nem lehet
- Költség és ráfordítás felmerülés, növekedés a T oldalra kerül
- A költség és ráfordítás csökkenés, megszűnés a számla K oldalát érinti
- December 31-ei dátummal a mérlegszerinti eredmény számlán jelentkezik a hatásuk
- Ilyen pl.: anyagköltség, egyéb ráfordítás, pénzügyi műveletek ráfordítása, bérköltség

Bevétel számlák sajátosságai

- Növekedés a számla K oldalán jelenik meg
- A csökkenés a számla K oldalán jelenik meg
- Nyitó és záró egyenlege nem lehet
- December 31-ei dátummal a mérlegszerinti eredmény számlán jelentkezik a hatásuk
- Általában K egyenlegük van
- Ilyen pl.: Értékesítés nettó árbevétele, egyéb bevételek, pénzügyi műveletek bevételei

- Technikai jellegű számlák: a könyvelés során egyszerűsítik elszámolást, könnyebben kimutatható a bonyolult műveletek eredményre gyakorolt hatása – pl.: értékpapír elszámolási számla
- Helyesbítő számlák: az egyes eszköz illetve forrás csoportok helyes értékét segítenek meghatározni, pl.: tárgyeszközök értékcsökkenése, készletek értékvesztése

Könyvelés főkönyvi számlákon

- Egy vállalkozás nyitómérlegével kapcsolatban a következő adatokat ismerjük: áruk 3000, vevők 1500, bankbetét 4000, jegyzett tőke 6000, rövid lejáratú hitelek 2500.

Gazdasági események: minden gazdasági esemény egy számla tartozik és egy másik számla követel oldalára kerül

1. Nyitás könyvelése
2. Készpénzfelvétel bankszámláról 2000

Könyvelés főkönyvi számlákon

- 3. Anyag vásárlás készpénzért 1000 + 25% Áfa
 - 4. Beruházási és fejlesztési hitelt vesz fel a cég, értéke 3000
 - 5. A munkavállalók bérköltsége 400
 - 6. A bérek Tb járuléka 180
 - 7. Munkavállalóknak átutaljuk a bért
- Készítsd el a főkönyvi kivonatot!
- /Ha nem jársz órára, akkor 214-240 oldalt oda-vissza tanuld meg/

Főkönyvi kivonat

- A megnyitott, elővezetett főkönyvi számlák adatállományáról készített összesítő kimutatás. Az időszak során megnyitott elővezetett valamennyi főkönyvi számla adatállományát tartalmazza.
- Szerkezete:

Főkönyvi számla		Főösszeg – forgalom		Egyenleg	
Száma	Meg-nevezése	T	K	T	K

Főkönyvi számlák rendszere

- A számlakeret a könyvviteli elszámolások során alkalmazandó főkönyvi számlák egységesen és következetesen felépített rendszere
- A magyar számlakeret decimális felépítésű
 - egy szám – számlaosztály
 - két szám – számlacsoport
 - három szám – számla
 - négy szám – alszámla
 - öt szám – részletező számla

Példa a főkönyvi számlák számára

- 1 – befektetett eszközök
- 12 – ingatlanok és kapcsolódó vagyoni értékű jogok
- 126 - ingatlanokhoz kapcsolódó vagyoni értékű jogok
- 1261 – bérleti jogok
- 12611 – üzlethelyiségek bérleti joga

Egységes számlakeret

- A számlaosztályokat a számviteli törvény kötelezően elírja – a további bontást minden vállalkozás saját maga alakítja ki az igényeinek megfelelően
- Kötelező számlaosztályok a következők:
 1. Befektetett eszközök
 2. Készletek
 3. Követelések, értékpapírok, pénzeszközök, aktív időbeli elhatárolások

Egységes számlakeret

- 4. Forrás számlák
- 5. Költségnekem
- 6. Költséghelyek, általános költségek
- 7. Tevékenységek költségei
- 8. Értékesítés elszámolt önköltsége és ráfordítások
- 9. Értékesítés árbevétele és bevételek
- 0. Nyilvántartási számlák

Számlakeret és beszámoló

- 1-4 számlaosztályok – mérlegszámlák, azok az értékek, amelyek a mérlegben szerepelnek kizárólag az 1-4 számlaosztályok valamelyikébe tartoznak
- 5, 8, 9 Eredmény számlák – ezekből a számlákból készül az eredmény-kimutatás (csak ezekből)
- 6,7 a termelési költségek pontosabb meghatározására szolgál, az egyenlege a számláknak a gazdasági időszak végén nulla.

Számlarend

- A vállalkozásoknak az egységes számlakeret előírásai alapján kell elkészíteniük saját számlarendjét.
- A vállalkozások számlarendje két részből áll:
 1. Számlatükör – az egységes számlakeret alapján tartalmazza – emelkedő számlaszám sorrendben – a főkönyvi számlákat
 2. Szöveges számlarend, mely az egyes számlákhoz kapcsolódó tartalmi kérdések magyarázatok, valamint a főkönyvi számla és az analitikus nyilvántartás kapcsolatának egyeztetését tartalmazza.